

NÕUKOGU SOOVITUS**18. juuni 2021****milles esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi 2021. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2021/C 304/03)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta ⁽¹⁾, eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

pärast konsulteerimist majandus- ja rahanduskomiteega

ning arvestades järgmist:

- (1) 20. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikes 1, artikli 6 lõikes 3, artikli 9 lõikes 1 ja artikli 10 lõikes 3 ning nõukogu määruse (EÜ) nr 1467/97 ⁽²⁾ artikli 3 lõikes 5 ja artikli 5 lõikes 2 sätestatud üldine vabastusklausel hõlbustab eelarvepoliitika koordineerimist tõsise majanduslanguse ajal. Komisjon esitas nimetatud teatise oma seisukoha, et üldise vabastusklausli aktiveerimise tingimused on täidetud, sest COVID-19 pandeemia põhjustab eeldavalt tõsise majanduslanguse. Liikmesriikide rahandusministrid nõustusid 23. märtsil 2020 komisjoni hinnanguga. Üldine vabastusklausel on võimaldanud liikmesriikidele eelarve paindlikkust COVID-19 kriisi lahendamiseks. See on hõlbustanud eelarvepoliitika koordineerimist tõsise majanduslanguse ajal. Selle aktiveerimine võimaldab ajutiselt kõrvale kalduda liikmesriigi keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast, tingimisel et see ei ohusta riigi rahanduse kestlikkust keskpikas perspektiivis. 17. septembril 2020 teatas komisjon oma teatise „2021. aasta kestliku majanduskasvu strateegia“, et üldise vabastusklausli kohaldamist jätkatakse ka 2021. aastal.
- (2) 20. juulil 2020 võttis nõukogu vastu soovitusi ⁽³⁾ („nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitus“). Nõukogu soovitas Tšehhil võtta kooskõlas üldise vabastusklausliga kõik vajalikud meetmed, et tulemuslikult reageerida COVID-19 pandeemiale, toetada majandust ja tagada selle taastumine. Samuti soovitas nõukogu Tšehhil, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon keskpikas perspektiivis ja tagada võla jätkusuutlikkus, suurendades samal ajal investeringuid.
- (3) Taasterahastu „NextGenerationEU“, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahistu abil tagatakse kestlik, kaasav ja õiglane taastumine. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241 ⁽⁴⁾, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu, jõustus 19. veebruaril 2021. Taaste- ja vastupidavusrahistust antakse rahalist toetust reformide ja investeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. See aitab majandusel taastuda ja teha eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks kestlikke ja majanduskasvu soodustavaid reforme ja investeringuid, samuti tugevdab see liikmesriikide majanduse vastupidavust ja potentsiaalset majanduskasvu. See aitab saavutada lähiajal riigi rahanduses taas soodsama seisundi ja tugevdada kestlikku riigi rahandust ning keskmises ja pikas perspektiivis majanduskasvu ja töökohtade loomist.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6).

⁽³⁾ Nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitus, milles käsitletakse Tšehhi 2020. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi 2020. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 282, 26.8.2020, lk 15).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (4) 3. märtsil 2021 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse täiendavad poliitikasuunised eesmärgiga aidata koordineerida eelarvepoliitikat ning valmistada ette liikmesriikide stabiilsus- ja lähenemisprogramme. Üldine eelarvepoliitika peaks liikmesriikide eelarveid ning taaste- ja vastupidavusrahastut arvesse võttes jääma 2021. ja 2022. aastal toetavaks. Pidades aga silmas majandustegevuse eeldatavat järkjärgulist normaliseerumist 2021. aasta teisel poolel, peaks liikmesriikide eelarvepoliitika muutuma 2022. aastal diferentseeritumaks. Liikmesriikide eelarvepoliitikas tuleks arvesse võtta taastumise seisu, riigi rahanduse kestlikkust ning vajadust vähendada majanduslikke, sotsiaalseid ja territoriaalseid erinevusi. Arvestades vajadust toetada liidus kestlikku taastumist, peaksid väikeste kestlikkusriskidega liikmesriigid koostama eelarve nii, et 2022. aastal säiliks toetav eelarvepoliitika, võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu mõju. Kõrge võlatasemega liikmesriigid peaksid järgima konservatiivset eelarvepoliitikat, säilitades samal ajal riiklikult rahastatavad investeeringud ning kasutades taaste- ja vastupidavusrahastust antavaid toetusi täiendavate kvaliteetsete investeerimisprojektide ja struktuurireformide rahastamiseks. 2022. aasta järgsel perioodil tuleks eelarvepoliitikas võtta jätkuvalt arvesse taastumise tugevust, majandusliku ebakindluse taset ja riigi rahanduse kestlikkusega seotud kaalutlusi. Kui eelarvepoliitika suunatakse ümber keskpikas perspektiivis usaldusväärse eelarvepositsiooni saavutamisele, muu hulgas sobival ajal toetusmeetmete järkjärgulise kaotamise kaudu, aitab see tagada keskpikal perioodil riigi rahanduse kestlikkuse.
- (5) Oma 3. märtsi 2021. aasta teatise võttis komisjon ka seisukoha, et otsuse tegemisel üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamise või jätkamise kohta tuleks lähtuda majandusolukorra üldhinnangust, mille peamiseks kvantitatiivseks kriteeriumiks on liidu või euroala majandusaktiivsuse tase võrreldes kriisieelse tasemega (2019. aasta lõpp). Oma 2021. aasta kevadprognoosile tuginedes leidis komisjon 2. juunil 2021, et tingimused üldise vabastusklausli kohaldamise jätkamiseks 2022. aastal ja kohaldamise lõpetamiseks 2023. aastal on täidetud. Ka pärast üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamist võetakse arvesse iga riigi olukorda.
- (6) Tšehhi esitas 30. aprillil 2021 oma 2021. aasta lähenemisprogrammi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikliga 8.
- (7) Eurostati kinnitatud andmete põhjal oli Tšehhi valitsemissektori eelarvepuudujääk 2020. aastal 6,2 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning valitsemissektori võlg suurenes 38,1 %ni SKPst. Esmase eelarvepositsiooni aastamuutus oli - 6,4 % SKPst, võttes arvesse ka kaalutusõiguse alusel majanduse toetamiseks võetud eelarvemeetmeid mahus 4,6 % SKPst ja automaatsete stabilisaatorite toimimist. Lisaks andis Tšehhi ettevõtetele ja kodumajapidamistele likviidsustoetust (nt garantiid ja maksude tasumise edasilükkamine, millel ei ole otsest ja kohest mõju eelarvele), mille hinnanguline maht on 6,2 % SKPst; komisjoni hinnangu kohaselt oli riigigarantiide tegelik kasutuselevõtt 2020. aastal laias laastus võrdne ½ %ga SKPst.
- (8) 2. juunil 2021 esitas komisjon aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande. Kõnealus aruandes käsitletakse Tšehhi eelarveseisundit, kuna tema valitsemissektori eelarvepuudujääk ületas 2020. aastal aluslepingus sätestatud kontrollväärtust ehk 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei olnud täidetud.
- (9) Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2021. aasta puhul realistlik ja 2022. aasta puhul ettevaatlik. Komisjoni prognoos on veidi optimistlikum SKP reaalkasvu osas 2021. aastal (3,4 % võrreldes 2021. aasta lähenemisprogrammi 3,1 %-ga) ja veelgi optimistlikum 2022. aastal (4,4 % võrreldes 2021. aasta lähenemisprogrammi 3,7 %-ga), kuna komisjon eeldab eratarbimise suuremat kasvu 2021. aastal ja suuremat kapitali kogumahutust põhivarasse 2022. aastal.
- (10) Valitsuse 2021. aasta lähenemisprogrammi kohaselt suureneb valitsemissektori eelarvepuudujääk 2020. aasta 6,2 %-lt SKPst 2021. aastal 8,8 %-le SKPst ning võla suhtarv tõuseb 2021. aastal 44,8 %-le SKPst. 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt on esmase eelarvepositsiooni muutus 2021. aastal võrreldes kriisieelse tasemega (2019) - 9,0 % SKPst, mis kajastab kaalutusõiguse alusel majanduse toetamiseks võetud eelarvemeetmeid mahus 6,5 % SKPst ja automaatsete stabilisaatorite toimimist. Need prognoosid on kooskõlas komisjoni 2021. aasta kevadprognoosiga.
- (11) Vastuseks COVID-19 pandeemia ja sellega seotud majanduslangusele on Tšehhi võtnud eelarvemeetmeid, et suurendada oma tervisesüsteemi suutlikkust, ohjeldada COVID-19 pandeemiat ning anda abi kriisist eriti tugevalt mõjutatud isikutele ja sektoritele. Sellised jõulised poliitikameetmed on aidanud leevendada SKP vähenemist ja see on omakorda aidanud piirata valitsemissektori eelarvepuudujäägi ja võla suurenemist. Eelarvemeetmed peaksid aitama maksimaalselt kaasa majanduse taastumisele, mõjutamata tulevasi eelarvesuundumusi. Seepärast tuleks toetusmeetmete puhul vältida riigi rahandusele püsiva koormuse tekitamist. Kui liikmesriigid võtavad alalisi

meetmeid, peaksid nad neid nõuetekohaselt rahastama, et tagada keskpikas perspektiivis eelarveneutraalsus. Tšehhi 2020. ja 2021. aasta meetmed on kooskõlas nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitusega. Mõni meede, mille valitsus aastatel 2020–2021 kaalutusõiguse alusel vastu võttis, ei näi olevat ajutine või kompenseeritud tasakaalustavate meetmetega. 2023. aastal, mis jääb komisjoni 2021. aasta kevadprognoosiperioodist väljapoole, on kõnealuste mitteajutiste meetmete kumulatiivne järelejäänud mõju hinnanguliselt 2 % SKPst ja see meede on peamiselt üksikisiku tulumaks tulu vähenemine (mõju 1,9 % SKPst).

- (12) 2021. aasta lähenemisprogrammis eeldatakse investeeringuid ja reforme, mida rahastatakse taaste- ja vastupidavusrahastust saadavate toetustega kuni 0,3 % SKPst 2021. aastal, 0,7 % SKPst 2022. aastal ja 0,7 % SKPst 2023. aastal. Komisjoni 2021. aasta kevadprognoosis on neid toetusi eelarveprognoosides arvesse võetud.
- (13) Määruses (EÜ) nr 1466/97 sätestatud kindlaks määratud eelarvekohanduse näitajaid tuleb vaadelda praeguses kontekstis. Esiteks on SKP löhe hinnangud märkimisväärselt ebakindlad. Teiseks tuleb olla valmis eelarvepoliitikat kiiresti kohandama vastavalt COVID-19 pandeemia arengule, suunates selle terviseriskide vähenedes erakorraliselt abilt sihipärasematele meetmetele. Kolmandaks iseloomustavad praegust olukorda märkimisväärsed majandustegevust toetavad poliitikameetmed. Võttes arvesse liidu eelarvest (näiteks taaste- ja vastupidavusrahastust) tehtavaid suuri ülekandeid, ei kajasta kindlaks määratud näitajad täielikku impulssi, mille majandus eelarvepoliitikast saab. Sellest lähtuvalt ei näi struktuurne eelarvepositsioon olevat praeguses olukorras sobiv näitaja. Kulude kasvu eesmärki tuleb samuti kohandada ⁽⁵⁾ ja täiendada lisateabega, et täielikult kajastada eelarvepoliitika suundumust.
- (14) Nii nagu 2021. aasta eelarvekavade hindamisel kasutatud lähenemisviisi puhul, on ajutised erakorralised meetmed kulude koondnäitajast välja jäetud. Kõnealused kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed toetavad tervisesüsteeme ning kompenseerivad töötajatele ja ettevõtetele liikumispääsude ja tarneahela häirete tõttu saamata jäänud tulu; nende meetmete kaotamine avaliku sektori asutuste poolt sõltub rahvatervise ja majandusolukorra normaliseerumisest. Selleks et praeguses olukorras hinnata üldist eelarvepoliitikat, peaks asjakohane kulude koondnäitaja hõlmama liidu eelarvest (näiteks taaste- ja vastupidavusrahastust) tehtavaid suuri ülekandeid. Sellest tulenevalt mõõdetakse üldist eelarvepoliitikat esmaste kulude – k.a taaste- ja vastupidavusrahastust antavate toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavad kulud – muutusega (v.a kaalutusõiguse alusel võetavad tulumeetmed ja kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed). Üldisest eelarvepoliitikast kaugemale vaadates on analüüsi eesmärk hinnata seda, kas riiklik eelarvepoliitika on konservatiivne ja eelarve struktuur soodustab kestlikku taastumist, mis on kooskõlas rohe- ja digipöördega. Sel põhjusel pööratakse erilist tähelepanu riiklikult rahastatavate jooksvate esmaste kulude ja investeeringute arengule.
- (15) Tšehhi 2021. aasta lähenemisprogrammi kohaselt väheneb tema valitsemissektori eelarvepuudujääk 2022. aastal 5,9 %-le SKPst, mis on peamiselt tingitud 2020. ja 2021. aastal vastu võetud ajutiste toetusmeetmete lõpetamisest ja majanduse taastumisest. Valitsemissektori võla suhtarv suureneb kavakohaselt 2022. aastal 48,2 %-le SKPst. Need prognoosid on kooskõlas komisjoni 2021. aasta kevadprognoosiga. Komisjoni 2021. aasta kevadprognoosi kohaselt ning eespool nimetatud väljakutseid kajastava konkreetse metoodika alusel on üldise eelarvepoliitika mõju (k.a mõju, mida 2022. aastal avaldavad kogunõudlusele nii riiklikust kui ka liidu eelarvest – eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastust – rahastatavad investeeringud) hinnanguliselt 0,2 % SKPst ⁽⁶⁾. Taaste- ja vastupidavusrahastust antavate toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavate kulude positiivne panus peaks suurenema 0,5 protsendipunkti SKPst. Riiklikult rahastatavatel investeeringutel peaks olema pärssiv panus 0,3 protsendipunkti SKPst ⁽⁷⁾. Riiklikult rahastatavatel esmastel jooksvatel kuludel (millest on maha arvatud kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed) peaks olema neutraalne panus.
- (16) Liikmesriikide eelarvemeetmete kvaliteet näib olevat eriti oluline. Eelarve struktuurireformid, mille eesmärk on parandada riiklike eelarvete struktuuri, võivad toetada potentsiaalset majanduskasvu, tekitada väga vajalikku eelarvepoliitilist manööverdamisruumi ja aidata tagada pikemas perspektiivis riigi rahanduse kestlikkust, muu hulgas

⁽⁵⁾ Eelkõige ei võimalda kulude kasvu eesmärgi raames kasutatud nelja aasta investeeringute tasandamine nõuetekohaselt hinnata riigi rahastatud investeeringutest tulenevat eelarvetoetust majanduse taastamiseks.

⁽⁶⁾ Miinusemärgiga näitaja viitab sellele, et esmaste kulude kasv on suurem kui keskpika perioodi majanduskasv; see osutab ekspansioonile eelarvepoliitikale.

⁽⁷⁾ Muudel riiklikult rahastatavatel kapitalikuludel peaks olema neutraalne panus.

kliimamuutusi ja terviseprobleeme silmas pidades. Tulude poolel on COVID-19 kriis suurendanud selliste reformide tähtsust, mille eesmärk on saavutada tõhusamad ja õiglasemad avaliku sektori tulusüsteemid. Kulude poolel on seetõttu aga veelgi olulisem suurendada kestlike ja majanduskasvu soodustavate investeeringute taset ja kvaliteeti viisil, mis on kooskõlas kasvupotentsiaali, majandusliku ja sotsiaalse vastupidavuse edendamise ning rohe- ja digipöörde eesmärkidega. Riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad võimaldavad parandada riiklike eelarvete struktuuri.

- (17) 2021. aasta lähenemisprogrammi keskpika perioodi eelarvekavade kohaselt väheneb valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aasta 5,4 %-lt SKPst 2024. aastal 5,2 %-le SKPst. Valitsemissektori eelarvepuudujääk ei jää seega programmiperioodi jooksul kavakohaselt alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtust ehk 3 % SKPst. 2021. aasta lähenemisprogrammi kohaselt on üldise eelarvepoliitika mõju (k.a mõju, mida avaldavad kogunõudlusele nii riiklikust kui ka liidu eelarvest – eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastust – rahastatavad investeeringud) 2023. ja 2024. aastal hinnanguliselt keskmiselt + 1,2 % SKPst. Taaste- ja vastupidavusrahastust antavate toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavate kulude positiivne panus peaks vähenema 0,3 protsendipunkti SKPst. Riiklikult rahastatavatel investeeringutel peaks olema pärssiv panus 0,1 protsendipunkti SKPst⁽⁸⁾. Riiklikult rahastatavad esmased jooksvad kulu (millest on maha arvatud kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed) peaks andma pärssiva panuse 0,8 protsendipunkti SKPst. Praeguse hinnangu kohaselt on kümne aasta keskmine nominaalne potentsiaalne majanduskasv 4¼ %⁽⁹⁾. See hinnang ei hõlma aga taaste- ja vastupidavuskavaga ette nähtud reformide mõju, mis võivad Tšehhi potentsiaalset majanduskasvu hoogustada.
- (18) 2021. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhtarv kavakohaselt tõusma 2023. aasta 51,5 %-lt SKPst 2024. aastal 54,6 %-le SKPst. Tšehhit ohustavad keskpikas perspektiivis keskmised riigi rahanduse kestlikkusega seotud riskid, nagu nähtub viimasest võla kestlikkuse analüüsist.
- (19) Kuna ebakindlus on endiselt väga suur, peaksid eelarvepoliitika suunised jääma valdavalt kvalitatiiivseks. Täpsemaid kvantitatiivseid suuniseid perioodi hilisemateks aastateks tuleks anda 2022. aastal, juhul kui ebakindlus on selleks ajaks piisavalt vähenenud.
- (20) Nõukogu on hinnanud 2021. aasta lähenemisprogrammi ja järelemeetmeid, mida Tšehhi on võtnud seoses nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitusega,

SOOVITAB TŠEHHIL TEHA JÄRGMIST:

1. Säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadav impulss, ning säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud.
2. Kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon ja tagada keskpikas perspektiivis riigi rahanduse kestlikkus. Samal ajal edendada investeeringuid, et suurendada kasvupotentsiaali.
3. Pöörata nii eelarve tulude kui ka kulude poolel erilist tähelepanu riigi rahanduse struktuurile ja eelarvemeetmete kvaliteedile, et tagada majanduse kestlik ja kaasav taastumine. Seada prioriteediks kestlikud ja majanduskasvu soodustavad investeeringud, eelkõige investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Seada esikohale eelarve struktuurireformid, mis aitavad rahastada avaliku poliitika prioriteete ja aitavad kaasa riigi rahanduse pikaajalisele kestlikkusele, sealhulgas tugevdades asjakohasel juhul kõigi jaoks tervise- ja sotsiaalkaitseüsteemide katvust, piisavust ja kestlikkust.

Luksemburg, 18. juuni 2021

Nõukogu nimel

eesistuja

J. LEÃO

⁽⁸⁾ Muudel riiklikult rahastatavatel kapitalikuludel peaks olema neutraalne panus.

⁽⁹⁾ Komisjoni hinnang ühiselt kokkulepitud metoodika alusel.